

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

Кулун тутар 25 күнэ, 2022 сыл, бэтинсэ

№ 11 (11837)

ТЭРИЛТЭ ТҮБҮГЭ

**ЧУРАПЧЫТААҢЫ
ГИМС ҮЛЭИТТЭРЭ
ААХСЫЙАҒА
КЫТТЫҤАЛЛАР**

стр. 2

УСПУОРТ

**УЛУУСКА
«БАЙАНАЙ
КҮРЭБЭ»**

стр. 3

**ПРОФЕССОР Г.П. БАШАРИН
ТӨРӨӨБҮТЭ 110 СЫЛА**

**“БАҢААРЫН ААҒЫЫЛАРА”
НПК ЛАУРЕАТТАРЫН
БУЛЛА**

стр. 5

стр. 4

ТЭТТИК СОНУННАР

**Дьокуускайга Чурапчы
улуунун күннэрэ
ытыллар**

Күнэ бырагыраамалаах тэрээни кулун тутар 24-25 күннэригэр ытыллар. Ол курдук, Орджоникидзе болуоссатыгар Чурапчы күннэрин үөрүүлэх аһылыгыта буолла. Саха сирин национальнай библиотэтигэр И.Н. Винокуров туһунан сана кинигэ бийирэмэ тэрилинэ, ону тэнэ Петровскай аатынан улуусаҕа И.Е. Винокуров пааматынньыгыт таһыгар сэргэ туруоруутун сирэ-туома ытылына.

Ил Түмэн Судаарыстыбаннай муһунах уонна улуус дьокуутааттара бастайааннай комитет бэрэссэдээтэллэрин, “Хатын Чаран” устудьуоннар сэбиэттэрин дэлгээссийэтин уонна Дьокуускайга олорор биһир дойдулаахтарын кытта көрсөн улуус сайдыытыгар туһуламмыт сүрүн боппуруостар тула дьүүллэһинтэрэ.

Тэрээни “Маарыкчаан ыччаттара” инспектэри көрдөрүүтүн түмүктэһинтэ.

**Чурапчы улуугар
социальной эбийиэктэр
тутууларыт тэлимэ
тохтообокко салҕаныаҕа**

Чурапчы улуунун дэлгээссийэтэ Тутуу министириин Павел Кылатчановы кытта көрүстэ.

Сыана ыраабытынан, социальной эбийиэктэри тутуу салгыт хайдах барыабын, тулаайах оҕолору дьээнэн хааччылыы бырагырааматын, “Архыып-библиотэтиэ” үбүн көрүлүүтүн уонна өлүүдээн тутуу кыттылаахтарын быраагырын туһунан кэпсэттилер.

Министир национальнай бырайыагынан уонна госбырагырааманан тутуула туһунан эбийиэктэр үлэһэ киириэхтээхтэрин эттэ.

Бырайыгатыта бэрэссэдээтэлин солбуулааччы Кирилл Бычков эрдэ эбийиэк сыаната үрдэтэбинэ дьээн өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүгэр 1,3 млрд солк ууруну баарыт эпитэ. Экономическай түтүнтэн көрөн, бу суума улаатыан сеп.

Министирин кытта улуус баһылыта Степан Саргыдаев, бастагы солбуулааччыта Алексей Егоров, аппарат сайылааччыта Семен Федоров, “Биһир кэлим сакаасчыт” тэрилтэ начаалынньыга Борис Архипов, Чурапчы нэһилээгин баһылыта Владимир Сивцев, Болугур баһылыта Анна Флегонтова, Сылан баһылыта Егор Сивцев уонна Хайахыт баһылыта Тарас Тарасов көрүстүлэр.

**Улуустаабы
«Аман өс» күрүбэ**

10-с төгүлүн ытыллар “Сир Ийэ - биһинэр биһикит” дьээн “Аман өс” улуустаабы күрүбэ бырыта 14 кыттааччы холонно.

Кылаан кыайылытаагынан Соловьев нэһилээгиттэн Анатолий Христофоров буолла. 1-кы үрдэлгэ Хатылыттан Айталина Чичигинарова, 2-с үрдэлгэ Чурапчыттан Надежда Попова, Одьулуунтан Иван Попов уонна 3-с үрдэлгэ Мугулайтан Евдокия Дьячкова, Мария Дьячковскай табыстылар.

МӨРҮӨН БОЛУОДЬА:

**«Ахсаанна буолбакка, хаачыстыбаҕа
үлэлиир көдүүстээх»**

**КОРОНАВИРУСУ УТАРЫ ҮЛЭЛИИР
СУҢАЛ ЫСТААП ИҢИТИННЭРИИТЭ**

Кулун тутар 23 күнүсүбү туруунан улуус инфекционной отделенииттар 3 киһи сытар. Итинтэн оҕото – 0. Таһыттан 21 киһи эмтэнэр, онтон оҕото – 6. Дьокуускайга 4 киһи эмтэнэр.

Вакцинаны былаатынан 11204 киһи ылаахтаабын, биһигин 9104 киһи бастагы компонентын, 5646 киһи

иккинни ылбыт. Вакцинаны ылбыттар туруктара үчүгэй.

Бэйэни харыстанар туһунан маасканы, бэрчээккени кэтэ сылдыһыт, социальная арыты тутуһун, илһини чаастагыт суунун. Ыларыт сибикигэ (температура табыстабына, сытыт, амтагыт билбэт буолааххытына, сөтөлүниэххитинэ) быраагыт ыгырыт.

COVID-19

Чурапчытаабы кини баһылыта суһал линияитин талопуонэ – 89618696878, 89644202833
Роспотребнадзор – 84115141272.
ЕДДС – 84115141660.

ИЛ ДАРХАН ЭТИИЛЭРЭ

Өйөбүл миэрэлэрэ көрүллүлэр

Айсен Николаев арбааны дойдулар санкциялары килтээрэ кэмнэригэр эконимикэ уонна олох-дьаһах бигэ туруктаах буоларын туһугар өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбатын инингэр түргэн уонна көдүүстээх быһаарыныылары билар соругу туруорда.

Ил Дархан өрөспүүбүлүкэни аһынан-үөлүнэн хааччылыыга уонна дьобус, итинэн орто бизнеси өйөөһүн боппуруостарыгар мунуһабы ытта.

Саха сирин былаанын уорганнара урбаанньыттары кытта санкциялар кэмнэригэр ирдэһэр өйөбүл миэрэлэрин былаанын бырайыагын онордулар. Дьобус уонна орто бизнес нолуокка эбни өйөбүлү ыһааба. Маны сэргэ аһы-эртэни тэрилтэлэригэр ас-үөл бородуукубатын, ол иһигэр бурдугу уонна саахары эрдэттэн хаһаанан атылаһыларгар көмөлөһүүхтэрэ.

«Билигин өрөспүүбүлүкэ» сөптөөх, тийэр ас-үөл баар. Ол гынан баран иһинки үлэни турбут хааччылыы ситимизэр быстан, табаары тэийингэ харгыс тахсан уонна бааннар бырыһыаннарын үрдэтэн, уустуктар үөскээтилэр. Онон урбаанньыттарыбын өйүүр уонна ас-үөл өттүгүн куттал суоһаабатын туһугар түргэн быһаарыныылары ыланнахытына сатаанар», - диир мунуһааха Айсен Николаев тоһоболоон эттэ.

Айсен Николаев эконимикэ бигэтик үлэлирини хааччылыыга өрөспүүбүлүкэтээби суһал ыстаап мунуһаар Арасыйыны утары килтириллбит санкциялар усулуобууларыгар сүрүн соругунан олох-дьаһах өттүгүн көмүскэлэ суох дьону өйөөһүн буоларын тоһоболоон эттэ.

Эргийтэн доруобуйаны харыстыыр ситимизэ сага хааччактарган эмсэбэлэ суохтаах. Айсен Николаев Бырабыыталыстыбага бары медицинскэй тэрилтэлэри, бальһаалары уонна поликлиникалары эмн-томп сөптөөх саппаһынан хааччыларга сорудах бэрээдэ.

«Сага хааччактар кэмнэригэр бийиги доруобуйа харыстыбылыгар бипр сүрүн

сорукутунан медицинскэй тэрилтэлэри эмнэни-томунан хааччылыы уонна медицинскэй оборудоованины тийгин быспакка аһаһы буолар», - диир билиэтээтэ Айсен Николаев.

Ил Дархан өрөспүүбүлүкэ агропромышленнай тэрилтэлэрин үлэлэрин көрүүгэ мунуһаа ытта. Мана тыа хаһаайыстыбатын министрлэригэр 15 этини килтэрдэ. Айсен Николаев мунуһааха санкциялар кэмнэригэр үлүлүчү улахан суоталаах боппуруоһунан ас-үөл өттүгүн толору хааччылыы буоларын бэлэттээтэ. Итинэн хэ улахан болгомто тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга уурулуохтаах.

Айсен Николаев Саха сиригэр дьэни-уоту тутуу кээмэйин улаатыннарар соругу туруорда. Мунуһааха өрөспүүбүлүкэтээби ипотечнай агентство салгыы сайдыытын боппуруостарын уонна дьэни-уоту тутуу кээмэйин улаатыннарар миэрэлэри көрдүлэр.

Ил Дархан иһитинэрбитинэн, Саха сиригэр иһитинэһэ аадырыстаах көмө эбни этинээр олоххо киириэхтэрэ. Холубур, үлэтэ суох дьону үөрэтингэ уонна квалификацияларын үрдэтингэ 200 мөлүүһөн солкуобай көрүлүөбэ.

Тутуу салаатыгар дьаһалта өттүгэр баар мэхэйдэри аһыттар туһугар нэдиэлэ устатыгар онно ирдэһэр бары быһаарыныылары ыһыларга Айсен Николаев сорук туруорда.

Салайааччы эбийиэктэри уонна дьэни-уоту тутуу урукку тэтиминэн барыахтаабын бэлэттээтэ. Бары тутула туһар уонна тутулууларын туһунан быһаарыныы ыһылыыт эбийиэктэргэ үлэ түмүгэр дьэри тэрдэтиэхтээх.

Бийиги улууспутугар

Улуус дьаһалтатын социальный коммуникация отделын дьэи кэргэн исписэлиһэ Татьяна Бушкова:

Билигин кэмгэ олох-дьаһах өттүгүн көмүскэлэ суох дьону өйөөһүнгэ улахан болгомто уурулуохтаах. Бу соругтаагыта Арасыйына Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин 8-тан 16-гар дьэри саастаах оҕолордоох кыра дохуоттаах дьэи кэргэнгэ көмө харгы бэриллэхтээбин туһунан этэн турар. Мана өрөспүүбүлүкэ бүүдүүтүтүн 412 мөл. солк. көрүллэрин иһитинэрбиттэрэ. Тустаах төлөбүр бизнсийэ пуондатын нөҕүө, эргийтэниһэ тиийинэн олоруу кээмэйиттэн 50%, 75 % уонна 100 % толору төлөнүлүөхтээх.

Бу төлөбүр намһаах дохуоттаах, элбэх оҕолоох дьэи кэргэнгэ улахан көмө, тирэх буолуоҕа.

Чурапчы улуһун дьарыктаах буолуу киһини салайааччыта Софрон Осипов:

Нэһилэниһэ дьарыктаах буолуутун эйэстигэр сыл аһын араас хаһааннаах үлэ барар. Ол курдук быһып өрөспүүбүлүкэбиттэр үлэтэ суох дьону үөрэтэргэ 30 мөл. көрүлүннэ. Сыллаабы былаанынан 1244 киһи анал үөрэбни ааһыахтаах. Бийиги улууспутугар бьылламмыт 50 киһи.

Маны таһынан, үлэ ырыынагар эбни тэрэһиниэри аһытан тыгааһынаах быһыыны-майгыны кыччактар соруктаах кулун тутар 18 күлүгэр Арасыйына бэрээсэиэтин 409 нүөмэрээх уураһа таһыста. Бу уураһынан үлэлэригэр уураһары, үлэлэрин мистээтэ сарбылаары сылдыр үлэнигэр бүүр-бөөхө анал эбни үөрөбү аһар кыһатанналар. Мана судаарыстыбаннай, муниципалынай тэрилтэ үлэнигэрэ хапсыбаттар.

Людмила Горохова

БОЛБӨЙ

Чурапчытаабы ГИМС үлэнигэр аахсыһа кыттыһаллар

Күммүт уһаан, сандал саастыт эргийэн, киһи таһырдыатан киирбэт күлэ-дьыла үүннэ. Бу кэмнэргэ дьон-сэргэ чэбдик салгынынан тыһаары, сынһанаары, айыһаа талаһыта үкүүр. Өрүстэргэ, күөлэргэ балыктааһын, хатааһылааһын, айан-сырыы үгэнэ садаланар. Халлаан сылыда да, муус чарааһаан, тырааныспар сырыытыгар, дьон да сылдырыгар улахан кутталы үөскэтэр.

Маныаха өрөспүүбүлүкэбиттэр ууттан сэрэхтээх буоларга туһуламмыт "Безопасный лед" дьэи бидэмистиһэлэр икки ардыларынаабы аахсыһа бэйэс түһүмэбэ садаланна. Бу аахсыһа бидэмистиһэлэр икки ардыларынаабы бөлөх үлэнигэрэ эрэ буолбакка, ГИМС үлэнигэрэ о.д.а. быраабы арааччылар уорган исписэлиһтэрэ, улуус дьаһалтатын бэрэстэбинтэлэрэ быһаччы кыттан, нэһилэниһэбэ өйдөтөр-сэртэр үлэни тэрийдилэр.

Чурапчытаабы ГИМС начаалыныыга Александр Захаров билиһинэрбитинэн, бу күннэргэ улууспутугар өрүһүнэн, күөлүнэн айанһыларга, чуолаан, ыархакан уйуктаах тырааныспарлар сырыылары хонтуруолааһына, ирдэбиллэри туһуууга, ону тэгэ дьон олоһор, баайыгар-дуолугар куттал суоһаабатын туһугар мууска сэрэхтээх буоларга аһаммыт араас өрүттээх үлэни тэрийэ сылдылар. Ол курдук, Мурун-Тымпыа уонна Мындааһаы оскуола-ларыгар сылдьан, үөрэнээччилэри кытта көрсөн, уу эбийиэктэригэр быраабылалары туһуууга, сэрэхтээх буолууга, ууга түспүт киһиэхэ, эбэтэр бэйэ түһөр түгэннэр хан-

нык суһал ыһыныахтаабын туһунан, дьону хайдах быһыһарга о.д.а. быраабылалары туһуууга өйдөтөр-үөрэтэр уруоктары ыһтылар, сүбэлэри бэрээдилэр. ГИМС төлөбүнүн нүөмэрин хас биридди киһи билэһтээбин ыйдылар. Халлаан сылыһытыттан муус кэбиринири, онон олус сэрэхтээх буолуохтаахтарын чорботон бэлэттээтилэр. Ону тэгэ экран нөҕүө туһааннаах исписэлиһтэр сүбэлэри иһитинэрдилэр. Аахсыһа салданар.

Уу эбийиэктэри көндүлэммэт мистээлэригэр быраабылалары, сэрэхтээх буолуу миэрэлэри туһууу - тус бэйэбит уонна чугас дьонугут олоһо куттала суох буолуутун мэккитэ.

Анна Захарова

УЛУУСКА - БУ КҮННЭРГЭ

Адаптивной көрүг 13-с ыспартакыйаадатын кыайыһылаахтарын чиестээтилэр

Улууспут сүүмэрдэммит хамаандата олорон эрэ волейболга 1-кы, чэпчэки атлетикаға 1-кы, 2-с, голболга үс бириһтээх мистээлэргэ тахсары ситтиһэн, кубогы дойдуларыгар аһалбыттара. Бу улууспут историятыгар бастакы ситини буолар.

Улуус баһылыта Степан Саргылаев: "Эһиги, доруобууларынан хааччактаах дьоммут, күүстээх санаабытынан, олохко тардыһылыгытынан күн бүгүн бэйэбит эрэ тускутугар буолбакка, төрөбүт түөлбөбит чөһүн көмүскүү, адаптивнай уһуорду сайыннара сылдыаргытынан киһи туттабын", - диир махтанарын биллэрдэ. Киһи хамаанда чилэһинэригэр барыларыгар махтал суруктары, сэмэй бэлэтэри туттарда.

Уһуорт салайааччытан Александр Неустроев Максим Монастыревы, Сардана Нонгородованы грамоталарынан наһароодалапта. "Улуус физическэй култууратын

уонна уһуордун сайдыытыгар кылаатын иһин" бочуоттаах бэлэни Римма Дьячковская тутта.

Чэпчэки атлетика тирэһнэ Гаврил Константинов:

Бу ыспартакыйаада бийиги эрэ ситинибит буолбатах, бийиэхэ уһуорт саалатата, салайааччыбыт Иннокентий Матвеев күүс-көмө, өйөбүл буолаллар. ЧГФКСИ ректора Иннокентий Гогоцев дьарыктанар усулуобууһабытын олохтуур: стадион, трена-

жерий саала, манеж, о.д.а. Билигин сүрүн сылбыт - Уус Алданга буолуохтаах норуот ооньуулары. Ону таһынан атын да күрэхтэһинилэр күүтэлэр.

Ыспарсымыан Вера Климова:

2012 сыллаахтан олорон эрэ волейболунан дьарыктанан садалаабытым. Бу 13-с ыспартакыйаадада олорон эрэ волейболга уонна олорон эрэ ядрону быраһыта 1-кы мистээ буолбутум. Тирэһнэригэр Гаврил Константинов Амма ыспартакыйаадагыгар бэлэмнэниһэ дьарыктаан садалаабыта. Билигин киһи сүбэтинэн, ыйыһытынан-кэрдитинэн Уус Алданга буолуохтаах ыспартакыйаадага бэлэмнэһэ сылдыабыт.

Елена Макаринеская

ИЛ ДАРХАН ЭТИИЛЭРЭ

Өйөбүл миэрэлэрэ көрүлүлэлэрэ

Айсен Николаев арбааны дойдулар санкциялары киллэрэр кэмнэригэр эконимизэ уонна олох-дьаһах бигэ туруктаах буоларын туһугар өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбатын иһингэр түргэн уонна көдүүстээх быһаарынылары ылар соругу туруорда.

Ил Дархан өрөспүүбүлүкэни аһыан-үөлүнүн хааччылыыга уонна дьобус, итинэн орто бизнеси ойбоһун боппуруостарыгар муннаабы ытта. Саха сирин былааһын уорганнара урбааныттары кытта санкциялар кэмнэригэр ирдэнэр өйөбүл миэрэлэрин былаанын бырайыагын онордулар. Дьобус уонна орто бизнес нөлүөккэ эбии өйөбүлү ылаба. Маны сэргэ атын-эргин тэрилтэлэригэр ас-үөл бордунукусуатын, ол иһингэр бурдугу уонна саахары эрдэтэн хаһаанан атылаһалларыгар көмөлөһүүхтэрэ.

«Билигин өрөспүүбүлүкэ сөнтоох, тиһэр ас-үөл баар. Ол гынан баран иһинки үлэни турбут хааччылыы ситимирэ быетан, табаары тиһингэ харгыс тахсан уонна бааннар бырайыаннарын үрдэтэн, уустуктар үөскээтилэр. Онон урбааныттарбытын өйүүр уонна ас-үөл өттүнүн куттал суоһаабатын туһугар түргэн быһаарынылары ылынахпытна сатаһар», - диир муннааха Айсен Николаев тоһоһолоон эттэ.

Айсен Николаев эконимизэ бигэтик үлэнирин хааччылыыга өрөспүүбүлүкэ тэби суһал ыстаап муннааһар Арасыйыны утары киллэриллибит санкциялар усулуобуйаларыгар сүрүн соругунан олох-дьаһах өттүнүн көмүскэлэ суох дьону ойбоһун буоларын тоһоһолоон эттэ.

Эргинин доруобуйаны харыстыыр систимэтэ сага хааччахтарга эмсэбэлэ суохтаах. Айсен Николаев Бырабыыталыстыбага бары медицинскэй тэрилтэлэри, бальһаалары уонна поликлиникалары эмп-томп сөптөөх саппааһынан хааччыларга сорудах бигэрэ.

«Сага хааччахтар кэмнэригэр билигин доруобуйа харыстабылыгар биһр сүрүн

соругунан медицинскэй тэрилтэлэри эммин-томунан хааччылыы уонна медицинскэй оборудованины тиһингэ быһаакка аҕалыа буолар», - диир бэлэтээтэ Айсен Николаев.

Ил Дархан өрөспүүбүлүкэ агропромышленнай тэрилтэлэрин үлэлэрин көрүүгэ муннаах ытта. Маны тыа хаһаайыстыбатын министиритиэтэ 15 этинин киллэрэ. Айсен Николаев муннааха санкциялар кэмнэригэр уһулучу улахан суолталаах боппуруобунан ас-үөл өттүнүн тоһору хааччылыы буоларын бэлэтээтэ. Итинэн улахан болҕомто тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга уурулуохтаах.

Айсен Николаев Саха сирингэр дьэни-уоту тутуу кэмэйин улаатыннарар соругу туруорда. Муннааха өрөспүүбүлүкэ тэби ипотеканай агентство салгы сайдыытын боппуруостарын уонна дьэни-уоту тутуу кэмэйин улаатыннарар миэрэлэри көрдүлэр.

Ил Дархан иһитинэрбитин, Саха сирингэр иһитинэрбитингэ адырыстаах көмө эбни этинлэр олоххо киллэрэхтэрэ. Холбур, үлэтэ суох дьону үөрэттигэр уонна квалификацияларын үрдэттигэр 200 мөлүйүөн солкуобай көрүлүөбэ.

Тутуу салаатыгар дьаһалта өттүгэр баар мэхэйлэри абылтар туһугар нэлэлэ устатыгар онно ирдэнэр бары быһаарынылары ылынарга Айсен Николаев сорук туруорда.

Салаааччы эбийиэктэри уонна дьэни-уоту тутуу урукку тэтимин барыахтааһын бэлэтээтэ. Бары тутула туһар уонна тутууларын туһунан быһаарыны ылылыбыт эбийиэктэргэ үлэ түмүгэр дьэри тирдэлиэхтээх.

Биһиги улууспутугар

Улуу дьаһалтатын социальнай коммуникация отделын дьэ кэргэн иһисэллинэ Татьяна Бушкова:

Билигин кэмэ олох-дьаһах өттүнүн көмүскэлэ суох дьону өйбүтүгэ улахан болҕомто уурулуохтаах. Бу соругтааһыга Арасыйыа Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин 8-тан 16-гар дьэри саастаах оҕолордоох кыра дохуоттаах дьэ кэргэнгэ көмө харчы бэриллэхтээгин туһунан этэн турар. Маны өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүгэ 412 мөл. солк. көрүлүлэрин иһитинэрбиттэрэ. Тустаах төлөбүр бизнестэ луондатын иһиттэ, эргинингэ тиһингэ олоһуу кэмэйиттэн 50%, 75 % уонна 100 % төлөрү төлөһүлүөхтээх.

Бу төлөбүр кэмнэ дохуоттаах, элбэх оҕолоох дьэ кэргэнгэ улахан көмө, тирэх буолуоҕа.

Чурапчы улууну дьарыктаах буолуу кинин салаааччыта Софрон Осипов:

Иһилиэннэ дьарыктаах буолуу туһунан эйгэтигэр сыл ахсын араас хаһааннаах үлэ барар. Ол курдук бийыл өрөспүүбүлүкэтигэр үлэтэ суох дьону үөрэттигэр 30 мөл. көрүлүнү. Сылааһы былаанынан 1244 киһи анал үөрэти аһыахтаах. Биһиги улууспутугар былаамыт 50 киһи.

Маны таһынан, үлэ тырыһнагар эбни тэрэтиннэри ытан тыааһынаах быһылы-майгына кыччаттар соруктаах кулун тутар 18 күнүгэр Арасыйыа бэдэрэсидьиэтин 409 нүөмэрдээк уурааһа таһыста. Бу уурааһынан үлэлэриттэн уурайаары, үлэлэрин мизэттэ сарбылаары сылдыар үлэтигэр буюр-босхо анал эбни үөрэти аһар кыһтаныллар. Маны сударыстыбаннай, муниципальнай тэрилтэ үлэтигэрэ хапысбаттар.

Людмила Горохова

БОЛБОЙ

Чурапчытаабы ГИМС үлэһиттэрэ аахсыһа кыттыһаллар

Күммүт уһаан, сандал саасыг эргин, киһи таһырдыатан киирбэт күнэ-дьыла үүннэ. Бу кэмнэргэ дьон-сэргэ чөбдик салгынынан тыһаары, сынныанаары, айылбаһа талаһыгта үкүүр. Өрүстэргэ, күөллэргэ балыктааһын, хаһаһылааһын, айан-сыры үгэнэ саһаланар. Халлаан сыһыда да, муус чараһаан, тырааныспар сырыһтыгар, дьон да сылдьарыгар улахан кутталы үөскэтэр.

Иск суһал

Маныаха өрөспүүбүлүкэтигэр ууттан сэргэтээх буоларга туһуламмыт "Безопасный лед" диир бизнестибэлэр иһи ардыларынааһы аахсыһа бэйэ түһүмэһэ саһаланна. Бу аахсыһа бизнестибэлэр иһи ардыларынааһы бөлөх үлэһиттэрэ эрэ буолбакка, ГИМС үлэһиттэрэ о.д.а. быраабы араһаччылар уорган исписалисттэрэ, улуу дьаһалтатын бэрэстэбинэллэрэ быһагы кыттан, иһилиэннэ эрэ өйдөтөр-сэртээр үлэни тэриһэлэр.

Чурапчытаабы ГИМС начаалынныга Александр Захаров билиһинэрбитин, бу күннэргэ улууспутугар оруһунтэн, күөлүнэн айанһыгарга, чуолаан, ырахан уйуктаах тырааныспарлар сырыһтарын көнүгөрүүлээһыгта, ирдэбиллэри туһуууга, ону тэнгэ дьон олоһор, бааһыгар-дуолугар куттал суоһаабатын туһугар мууска сэргэтээх буоларга анамыт араас өрүттээх үлэни тэриһэ сылдьаллар. Ол курдук, Мурун-Тыһыһыа уонна Мындаһаһы оскуолаларыгар сылдьан, үөрэнээччилэри кытта көрсөн, уу эбийиэктэригэр быраабылаары туһуууга, сэргэтээх буһуууга, уула түспүт киһинэ, эбэтэр бэйэн түһэр түгэнигэр хан-

миэрэлэ-ри ылынахтааһын туһунан, дьону хайдах быһыһырга о.д.а. быраабылаары туһуууга өйдөтөр-үөрэтэр уруоктары ыттыһар, сүбэлэри бигэрдиэр. ГИМС төлөһүнүн нүөмэрин хас биһрдин киһи билиэхтээгин ыйдылар. Халлаан сыһыһыгтытан муус кыбиринир, онон олуҥ сэргэтээх буолуохтааһарын чорботон бэлэтээтилэр. Ону тэнгэ экран нөһүө туһааннаах исписалисттэр сүбэлэри иһитинэрдиэр. Аахсыһа саһанар.

Уу эбийиэктэрин көнүлэмэст миэстэлэригэр быраабылаары, сэргэтээх буолуу миэрэлэрин туһууу - түс бэйэбит уонна чугас дьоннуг олоһо куттала суох буолуутун мээтигэ.

Анна Захарова

УЛУУСКА – БУ КҮННЭРГЭ

Адаптивной көрүн 13-с ыспартакыйаадатын кыайыһылаахтарын чиэстээтилэр

Улууспут сүүмэрдэммит хамаандата олонор эрэ волейболга 1-кы, чэпчэки атлетикаҕа 1-кы, 2-с, голболга үс бириэтээх миэстэлэргэ тахсары ситиһэн, кубогы дойдуларыгар аҕалыггарга. Бу улууспут историятыгар бастакы ситиһин буолар.

Улуу баһылыга Степан Саргыдаев: "Эһиги, доруобуйаларынан хааччахтаах дьоммут, күүстээх санааһытынан, олоххо тардыһыгытынан күн бүгүн бэйэбит эрэ тускутугар буолбакка, торообут түөлбөүгүт иһин көмүскүү, адаптивнай устуорду сайыннара сымдаргытынан киһи туттабын", - диир махтанарын биллэрэ. Киһи хамаанда чилиэннэригэр барыларгар махтал суруктары, сэмэй бэлэтэри туттарда.

Устуорту салалтатыгтан Александр Неустроев Максим Монастырев, Сардана Новгородована грамоталарынан наһарадалаата. "Улуу физическэй культууратын

уонна устуордун сайдыытыгар кылаатын иһин" бөһүөттээх бэлэни Римма Дьячконская тутта.

Чэпчэки атлетика тирэһиэрэ Гаврил Константинов:

- Бу ыспартакыйаада биһиги эрэ ситиһинбит буолбатах, биһигэ устуорту сала-

тата, салаааччыбыт Иннокентий Матвеев күүс-көмө, өйөбүл буолаллар. ЧГФКСИ ректора Иннокентий Готовцев дьарыктанар усулуобуйатын олохтуур: стадион, трена-

жернай саала, манеж, о.д.а. Билигин сүрүн смалыт - Уус Алданга буолуохтаах норуот оонньуулаар. Ону таһынан атын да күрэхтэһиннэр күүтэлэр.

Ыспарсымылан Вера Климова:

2012 сылаахтан олонор эрэ волейболунан дьарыктанан саһалааһыгым. Бу 13-с ыспартакыйаада олонор эрэ волейболга уонна олонор эрэ ядрону бырааһыгта 1-кы миэстэ буолбутум. Тирэһиэрбит Гаврил Константинов Амма ыспартакыйаадагытар бэлэмнэнигэ дьарыктан саһалааһыгта. Билигин киһи сүбэтинэн, ыйыһытынан-кэрдэтинэн Уус Алданга буолуохтаах ыспартакыйаада бэлэмнэһэ сылдьабыт.

Елена Макарянская

ТЫА ХАҢААЙЫСТЫБАТА

МӨРҮӨН БОЛУОДЬА: «Ахсаанга буолбакка, хаачыстыбаҕа үлэлиир көдьүүстээх»

Улуус үрдүнэн биһир ынахтан саамай элбэх үүтү туттарар ыаныыксыгынан Төлөй нэһилиэгин олохтооҕо Владимир Захаров буолар. Бу күнүргэ киһилини көрсөн кэпсэтибит, сэлэргэһинни сиһилини ааһын.

- Владимир Миронович, хаһааныттан хаһаайыстыба тэринэн үлэлиитини? Хас сүөһүлээххитини?

Сэттэ савастаахпыттан сүөһү коробун. Илэм өлүүбүтүн хотон эргин сылдаабын. 1993 сыллаахтан, сопхуос эстигэбиттэн чаһынайынан барбытым. Пүэр-мэҕэ үлэни сылдыбытым. Сопхуоска аан бастаан үс хонукка солбудайыкка киирбитим. Эр киһи ыаныыксыт буоларыттан кыбыстан, халлаан харанарбытын кэнниттэн эрэ ман кэлэр этим. Ол сағана кыбыстылаах барайы дэи саныарым. Салгы бастайынай үлэни хаалбытым. Бэйэм да үлэбин сөбүлээбиптим.

Тыа хаһаайыстыбатыгар улартыаалар киирэн, былыргыттан индивидуальнай предприниматель буоларга күһэллэбиппит. Салайааччынан кэргэним Дария Михайловна буолбута. Уолбут ЧГФКСИ устудуона, пүөр корүгүтүн сөбүлээн дьарыктанар.

Билигин 16 сүөһүгү итэ-

бит. Сайын сылаас күнүргэ 22 төбөҕө дэри тутанчыбыт. Күүскэ ноҕоруускаламакка, сыныалантык үлэнибит. Үксүн бэйэм кыабын.

- Хаһык боруоданы итэбит?

Саха сири усулбууһаларын тулуйар симменталь боруоданы итэбит.

- Биһир ынахтан ортотунан төһө үүт ылабыт?

Былырбын биһирдн ынахтан 2200 туонна үүтү туттарбытым. Ол иһинэ 2500 туоннаны туттарар этим. Төрөөбүт ынахтар билигин күнгэ 12-лин киһи үүтү бигэрэлэр. Мантан түөрдүн илэрэйдэригэр илэрэбин.

Билигин дьон арыах үүтү туттарар. Ортотунан, 1500 туоннаны туттарара динэр сөл.

- Элбэх үүтү ылыаны хайдах ситиһэбин?

Эрээмин күүскэ тутуһуу. Күнгэ шөкүтэ уулаһабын. Дьон биһирдэ уулаһалар, сороҕор төрүт да күн кото-кото. Маныаха сүөһү хатан хаалар, аһыар бағата сүтэр, кычылар.

Уонна, саамай кылаабынайа, дьон кэргэниг олобуһу буолар. Дьон кэргэниг олус тутулуктаах. Киһилэр өйөөбөт, көмөлөсөт буолактарына, сүөһү итэни сордоммот ордук. Биһирдн дьон иһигэр ынах туһунан олус үчүгэйдик кэпсэтибит. Атын дьон онуук сэлэргэспэттэр эбит. Онон мии дьоллоохпун.

Сайын Мээндиһэҕэ мэччийэлэр. Арыах сүөһү буолааччы. Таҕыстылар да, чуҕастык аһабытынан бараллар, ыраах барбаттар. Дүрөбинэ курдук буолбатах буолаҕа. Сайылык дэи сайылык. Сайын 18-тык киһини бигэрэлэр, өг сайын 20-тэн таһа киһи буолааччы. Мэччирэниг таҕыстактарына, үүт икки төгүл элбип.

Нырэдэри төрөөтөрүн кытары икки ый устата суоскаан аһабын. Нырэдэриг сайын илэрэрин кытта сылдыан мэччийэлэр, эмигэр, үөрэнэлэр, талыт отторун сиилэр. Икки ый үчүгэй үүтүн аһабын, онтон сыһа күөх үүккэ көһөрбүн. Сайын бөлөнөбү илэрэбин. Онуоха ыһырай иһэ малдыбат, бигэрэттэн да аһы үөрэнэр. Мана таһынан төрөөтүн кытта, сарылына күнүттэн уулаһыптыан барарым. Уулуур ыһырай түргэниг от сөбүтүнэн барар.

Үрдүк көрдөрүү элбэх үлэтин, сыратан кэлэр. Кырҕа, үс-түөрт сыл үлэһэтэххэ, түмүгү ситиһэтэххэ сөл. Хас биһирдн сүөһү майгытын биһир буолабын.

- Сүөһүлэргэр төһө оту ситэбит? Эбни от аһылаһабын дуо?

Отуча туоннаны. Оту харыстаабакка, күнгэ үстэ кыра-кырадан аһылаһып сөл. 16 сүөһүбүн 14 кэбиниттэх отунан кыстыгы туоритабын. Быйыл отум арыах буолан, эбни от аһылаһып. Хата, наһан үчүгэйдик тилэни бигэрэлэр. Хаачыстыбата олус үчүгэй да буолбатар, баарыгар махтап.

Алаас кэбиниттэх ото чин буолар. Биһир сүөһү, ортотунан, 2600 туоннаны сип. Билэи турар, кыра арыаһы, ынах элбэи

сип. Билигин үгүсүт рулоннаах оту ситэбит. Рулоннаах ыһааһынан бигэрбэт. Халобур, 3 сэггинэр динилэр да, онуук буолбатах, арыах буолааччы. Ол иһин олус кыраны сизэниг курдук буолаалар, тийэр тийибэт.

Сүөһүлэриг анаардас отунан эрэ аһабын. Эбни аһылыгы, халобур, бурдугу бигэрбэптин. Аһылаһылаһыт оту бэйэм олпун кытта көрөн булкупан аһабын.

Мээндиһэҕэ үс оттуур алаастаахпыт. Быйаннаах сайын буолаһына, сөл буолар олпун ылабын. Биһирдн халы аймах буолан, бырааттарбын кытта уонтан таһа буолан оттуубут.

- Билигин төһө төрөөхтэни итэбит?

Быйыл алта ыһырай төрөөтө. Үүт ылаһахкы баарар буолаһаһына, кулуи туттар бүтүүт төрүүр сүөһү үчүгэй буолар.

Эрдэ төхсүһүгэ төрөөбүт сүөһүлэри эбни аһылаһа наада. Уутун-хаарын быһаары, уопсайынан үлэтэ элбэх. Ынах икки ыһынан кытараан, этээн барар. Ол иһин эрдэ төрөөбүттэр астары тийбэт. Оттон билигин төрөөбүт ынах икки ыһынан күөххэ үктэнэр, үүтэ үчүгэй буолар.

- Сүөһүлэриг илэниг ыһыгын дуу, аһал тикхиныкэниг дуу?

Маассастан, түөрт эмиһини эргитэ сылдыан илэнигэ ыһыбын. Билигин кыра-кырадан үстэ ыһыбын. Ынах сиһини биримэтигэр сииһэ кытаатар, бэйэтин онгостор, бэриг, атыннык эттэххэ сыла үөскүүр. Ону ыйы быһа суох онгоруохха сөл. Элбэхтик ына сиһини аһабын. Ыламыт ынах бэригэ суох буолар. Ону билигин дьоммут кыайбатар. Сайын бу ынах сипиттэх сылдыар. Онуук гымматахха,

сыла үөскүүр, үүтэ тардар. Ылаһыны сылдыар дэри ылаһаһыт.

-Түмүккэ тугу эттиг этэй?
Билигин дьон сүөһү ахсаанынан харчы ылар буолан, үүт туттарбат.

Симменталь боруоданы үчүгэйдик аһылаһа-сизтиэххэ, көрүүххэ наада. Баһынай хаһаайыстыбаҕа дээр баһылы оҕолор киирэн, кыахтарыг таһынан элбэх сүөһүнү итэтилэр. Киһилэри аһынабын – сүөһүнү иһини тикхиныкэниг үчүгэйдик билбэттэр.

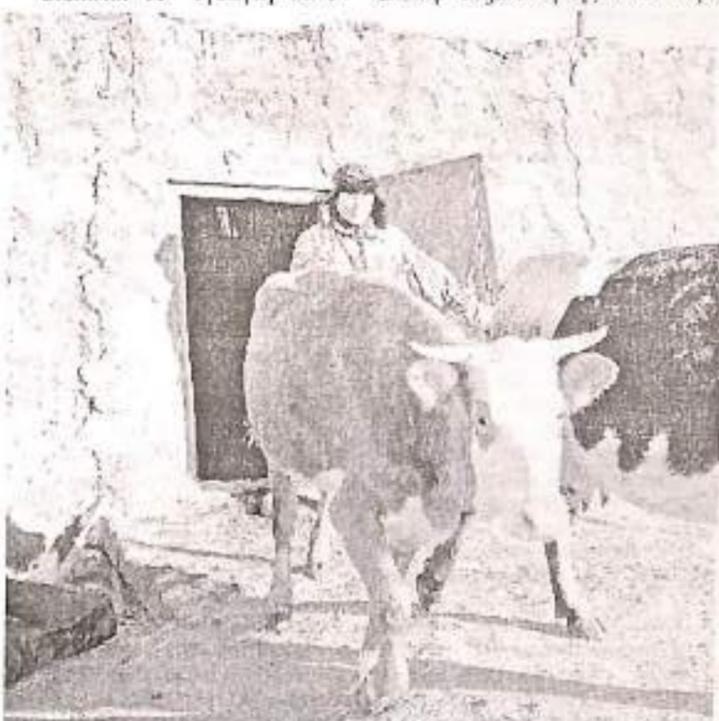
Ынах төгүс ый ыанылаһаһа, өччөһө эрэ бородууксуһаны ылаһыт.

Олус ноҕоруускалаахтык үлэһиптилэр. Ол иһин эстэлэр дин саныбын. Онон эрдэттэн киһини толкуптаан, көмө харчыга тиксин, грант ыһы эрэ туһунан буолбакка, ыһылаһаһаһа үлэни, бэйэ кыаһын, сипи-уоту учуоттуур тоһоостоох.

Хотон үлэтэ киһи сылайар дьарыга буолбатах. Кылаабынайа, эрээмин тутуһуохха наада.

Марфа Петрова

СИРИ ОҢОРУУ, СААСКЫ ЫҢЫҒА БЭЛЭМНЭНИИ

«Сыарбаһын сайын оһоһун» дэи нуруот муударай эттигэ баар. Кырдык даһаны, улахан үлэлэргэ—сааскы ыһыҕа, сайынныг от үлэлэригэр, кыһынныг кыстыкка киириниг эрдэттэн бэлэмнэммит, онгостубут үлэтэ таһаарылаах, кыайылаах буолар.

Улуустваһы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай агронома Марианна Пермякова бу күнүргэ ыһыллар үлэлэри билиһинэрэр.

— Улууска Ийэ Сип сыла биллэриллибитинэн, сипи оңорууга, хотуһаны кэргэниг былааннаах үлэлэр бараллар. Уонсайа, барылаан, 367 гектар сипгэ дулаһаны астаран хотуһаны кэргэнигэ сорукутамыһыт. Билигинигэ 4 хаһаайыстыба ыһан үлэһип. Хатылыга Александр Коржани «Осхор» баһынай хаһаайыстыбата 57 гектары астарда. Петр Кришанкин Таатта үрээһэр 4

гектары. Туолумаҕа 2 гектары оңордо. Барыта 74 гектар сипи оңорорго сорукутанар.

Хайахыкка Егор Анемподиев Мэҕэри үрээһин аллараа өтүгэр 5 гектары астарда. 50 гектары оңоруохтаах. Чалырга Иван Луффигов Тааттаҕа 20 гектары оңорорго былааннаан үлэни сағалаата.

Барыта холбоон, 70 гектар сипи оһоһулунна. Астарар тикхиныкэриг (бульдозеры, погрузчыгы) бэйэлэриг тикхини эбээр наймылаһан үлэлэтэлэр. Муус устар ыһыг халлаан сыһылаһына, хаар чарлаһаһаһына, үлэ э-

Тикхи күүһүрүүгэ. Уматыктырын байлээрэ булуһаллар. Үлэ түмүктэниһини, уматык ороскуотун бөҕүрүһүнүг улуус дьаһалтага оһоруоһа.

Ыһылыга аһан уопсайа 208 туонна сизэмэ бурдук кэһиттэх. Итинтэн 123 туонна ағалыһына. Тюмень куораттан «Агрохорм» тэриһтэни кытары

Алексей Сленцов

ДЬЫЛЛАР УОННА ДЬОННОР

“Кэрэбэр сүгүрүйэ, долгуйа...”

Кулун тутар 22 күнүгэр, саха норуотун тапталаах бастакы идэтийбит опернай ырыаһыта, РСФСР уонна Саха АССР үтүөлээх артыыһа Анастасия Петровна Лыткина 95 сылын туолла.

Кини 1927 сыллаахха кулун тутар 22 күнүгэр Чурапчы улуусун Алабар нэһилиэгэр Курабай дьон сирэ төрөөбүтэ. Ийэтэ Вера Степановна Лыткина Мугудай Толстоуховтарын төрүттээхэ. Абага Петр Петрович Лыткин Суружукт Бүөтүр дьон аатынан биллэрэ. Абага Настяга телефон атылаһан биэрбит. Настя оһон чааһы чааһынан ырыа истэрэ эбитэ үһү. Саамай сөбүлүүр нууччалык ырыалара — Антонина Нежданова толоруутугар «Потеряла я колечко» уонна Лидия Русланова — «Валенки». Абага олбүтүн кэнигитин Настялаах Дьокуускайга көспүтэрэ.

Куоракка 2 №-дээх оскуолада үөрэнэ сырыттыбына, кини ылыһырын аатырбыт Екатерина Захарова истэн баран: «Эн Анна Егорова курдук куоластааххын! Үөрэнээххин наада!» — дьибит уонна тута ырыада үөрэтэн киирэн барбыт... Сотору Настя Пионердар дьыһээрин вокальгай куруһуогу уонна ырыа-үлгүү ансамблынан бастык солисткатынан буолбута. Екатерина Заха-

рова ырыаларыттан ордук Элэй тылларыгар «Ол түүн» ырыаны сөбүлээччү буолбута.

1940 сыллаахха өрөспүүбүлүкэтээби бастакы оҕо уус-уран айымньытын көрүү олимпиадатыгар дүүһүлүүр сүбэ биһирэбинин ылбыта. Ол кэмгэ Анастасия Лыткинаны мусукаальнай драма тылаатырын үлэһиттэрэ — концертмейстер П. К. Розинская, ырыа коллективин салайааччыта М. Н. Жирков, хормейстер В. П. Попов — бэлэстини көрөн, 1943 сыллаахха тылаатыр-га хор артыыһын үлэһиттэр ыгыр-быттара. 1944 сыллаахха, алта элэр ырыаһыт болоһор киирэн, Свердловскайга М. Мусоргскай аатынан Ураллаабы сүдээрэстэ-баннай консерваторияда үөрөххэ ылпыһтара. Консерваторияны 1949 сыллаахха үөрэнэн бүтэр-битэ.

Анастасия Лыткина айар үлэтин сулуһа сэрин кэнигитин сыдыайыбыта. Сэрин ыар сылларын содулуттан бөксөлө-нон, олох көнөр суола киир-битэ. Саха АССР ээниэмнэгэ, культуурага сайдан барбыта. Бу

дьонго-норуока сэргэһинин сыллара этилэрэ. Ол бэлэстинэн, чуолаан, Анастасия Лыткина та-лаана, хэрэ куолаһа буолбута.

1955 сыллаахха Анастасия Лыткина Польшада, Варшавада буолбут Ыччаттар уонна устудуоннар V-с Аан дойдута-най драматизацияларга Саха хомсомуолун ааптытан дэлэгээт биһыһынан кыттан, композитор Захар Винокуров “Эбэрдэ ырыа-тын” ыллаан, омок сирингэр саха ырыаһын бастакынан толорбута! Кинини Пеккинээби опера солисткатын кытта «Встречи в Варшаве» дьон документальной ки-ниээ устубуттара. Биһиги биһир дойдутаахпыт Сэбитээскэй Со-йуус киһи кизилитигэр дээрдэртэн биһир саамай чулуу ырыаһытынан биллиниһитигэ.

Кинини Польшада «Хоту дой-ду королевата» дьон сүрөхтэбитт-тэрэ.

А.П. Лыткина 70-с сыллартан педагогическай үлэтин сабалла-быта. Кини үөрэнээччилэринин чабылхай ырыаһыттарбыт Аль-бина Борисова, Мария Николае-ва, уо.д.а.буолаллар. Анастасия

Лыткина алтыһын ылбыт тала-аннаах ырыаһыттарбыт таптыр учууталларын дыалатын сал-гымыллар.

Анастасия дойдутугар Чыап-парада, төрөөбүт алааһыгар Ку-рабайга, быыс буллар эрэ, кэлэ турара, дьонун-сэргэтин кытта көрсөрө. Ол дьыллоох кэмгэрэ киниэхэ олус күндү этилэрэ.

Алааһыгар күөл кытылытыгар биһир мааны хатыг ластаһан ту-рарын Анастасия Петровна олус таптыыра. Кууһан турар ылдыы-ра. Үгүс сыл ааспытын кэнигит-тэн, Анастасия Петровна албүтүн нонҕо сааһыгар бу хатыг тыллы-батах, онтон сотору буолан баран букатын да сүтэн хаалбыт... — дьон дыкты түгэни кэспиллэрэ.

40-ча сыл устата сценическэй, кэспирдир айар үлэтин хэрэ кэ-мигэр Анастасия Лыткина тылаа-тыр соприножа аналлаах туох баар репертуарын барьтын кэригэ чабылхайдык толорбута. Туйва-рыла Куо ариятын олус таптыыра («Ньургун Боотур» опера. М.Н. Жирков, Г.И. Липинскэй). Кини Грант Григорян «Северная весна-ня» (Ыһаах) театризованнай оратория премьератыгар Кыыс партиятын аан бастакынан толор-бута. Грант Абрамович Анастасия Лыткина куолаһыгар анаан «Хо-туту сибээкки» дьон саха ба-такты оперетталыгар Татылык партия-тын эмиз айбыта. Айар үлэтигэр мантан да атын оруоллар элбэх этилэр.

Анастасия Петровна Ру-бенштейн, Рахманинов, Глинка, Римскэй-Кореаков, Му-соргскай, Варламов курдук нуучча биллиниэх композитордарын операларыттан ари-алары, романстары, Бизе, Ве-вар, Шопен, Моцарт, Гендель, Дворжак, Шуберт, Гринг кур-дук омок композитордарын, Глиэр, Новиков, Дунаевскай, Тулков, Салиман-Владими-ров, Соловьев-Седой, Остров-скай, Богословскай, Мило-тин, Мурадели, Будакши, Карахан, Наталия Леви кур-дук сэбитээскэй композитордар айымньыларын өрө көтөбүл-лэн, чабылхайдык толороро.

Нуучча норуодунай ырыала-рын эмиз олус сөбүлүүрэ. Олус изиллээхтик, истинник саха композитордарын айымньыла-рын ылдыыра. Композитордар Захар Винокуров, Грант Григо-рян, Герман Комранов кини куо-лаһыгар анаан-минээн вокальгай айымньыларын суруйаллара. “Эбэрдэ ырыата» (Приветствен-ная), «Лена бизэрэгэр» (На бе-регу Лены), «Таптап ырыата» (Песня любви)... «Илибэр эн илиһиг баар курдук», «Саас кэл-лэ», «Доброуом», «Чуумпу ки-эһэ» о.д.а. Кини поэтар Семен Данилов, Иван Гоголев, Моисей Ефимов, Иван Алексеев, Леонид Попов, Савва Тарасов уо.д.а. тыл-ларыгар үгүс айымньыны ыллаа-быта.

Кини талааныгар сү-гүрүөйээччилэрэ уонна үөрэнээччилэрэ ахталларынан, Анастасия Лыткина сценада уре-тытык хааман тахсара... хааман да буолбатах — туус манан куба курдук, улуутук устан кэлэрэ... Куолаһа күүстээх, холку, нарын уонна дыккынаас.

Төһө дабыны тус бэйэтэ су-дургута суох олохтоох буоллар, билэр, эйдүүр дьонно Анаста-сия Лыткинаны дьонго мэлдьи көмөлөһөр амарах дууһалаах, үгүс санаалаах, аламабай киһи этэ дииллэр. Кини 1989 сыл-лаахха ылдыан албүтэ. Ырыа куттаах, ырыа олохтоох Анаста-сия Петровна, өлөөрү да сы-тан, палаатада ким да суох дьон санаан, киниэхэ ылдыы сыгара, дииллэр...

Анастасия Лыткина төрөөбүтэ 95 сылыгар анаан Алабар нэһилиэгэр кулун тутар 26 күнүгэр Өрөспүүбүлүкэтээби академическай ырыаны талороччулар кураһтыр ыы-тыллар. Өрөспүүбүлүкэ араас муһукаларыттан, оҕолуһунан улахан дьонугар тийэ, кыттымы-ны ылыахтара.

Бэс ыйыгар Анастасия Пе-тровна Лыткина 95 сыллаах үбүлүүдүгэр ыһаабын ыһаары бэлэстэниһи үлэтэ ытыллар.

Бистатыһаны бэлэмнээтэ Елена ТОТОНОВА, А.П. Лыткина аатынан “Ырыа” НАДЬ дирижтэрэ.

ПРОФЕССОР Г.П. БАШАРИН ТӨРӨӨБҮТЭ 110 СЫЛА

“Баһаарын аабыылара” НПК лауреаттарын булла

С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын 8-с кылааһын үөрэнээччи-тэ Никита Спиридонов уонна Сылан орто оскуола-тын үөрэнээччиһэ Милана Нерлова лауреаттарынан, бастык чинчийэр үлэлээх үөрэнээччилэринэн буол-лулар. Кэмпиринсийэ 14 улуустан, Дьокуускай куораттан 175 кыттааччы — үөрэнээччилэр уонна учуу-таллар чинчийэр үлэлэрин биллиниһэрдилэр.

Галина Башарина кэниг, дириг ис хоһоонноох дахылааты онор-до. Салтык профессор төрөөбүт алааһыгар тийэн, мемориальной дуоскага сибээки дьөрбөтүн уур-дулар, ахтан-санаан аастылар.

Аан дойду таһымыгар бил-ниһилэр учуонай, сахаттан бастакы историческай наука дуоктара, Өкөкүүлэх Өлөксөй аатынан би-риэмийэ бастакы лауреата, Арас-сыһа уонна Саха сирэ наукаларын үтүөлээх дьийэтэлэ Георгий Проконьевич Башарин үбүлү-өһүн көрсөр декада чэрчитинэн, оскуолада профессорга аналлаах кылаас чаастарын хуонкуруһа тэрээһинэ, өрөспүүбүлүкэтээби

«Баһаарын диктанта» аахсыһа ыһытыһына, «Башаринские чте-тия»: “Самая настоящая красота в науке” кинигэ бэчээттэнэ. Про-фессор Карл Георгиевич Баша-ринга аналлаах «Пример служе-ния народу» истинээд аһыһына, мусуойга “Интерактивный пу-теводитель по башаринским ме-стам” бырайыак сүрэхтэниһи о.д.а. тэрээһинэр буоллулар.

Л.С. СИВЦЕВА, профессор Г.П. Башарин аа-тынан Сылан орто оскуолатын дирижтэри агропрофильнай үлэһэ солбуһааччы.

Учууталларга мунуулар кыайы-лаабынан 4-с кылаас салайааччыта Дека-брига Максимова ааттаны. Елизавета Макарова “Лучшая ме-тодическая разработка классного часа”, Сардана Игнашева “Педагогическая перспектива”, Варвара Друзь-

нова “Радость совместных от-крытий”, Ай-лына Говорова “Верность тра-диции”, Туйва-ра Монастырева “Творческое вдох-новение” анал аат-тарга тигистилэр. Үөрүүлээх күн маалдытта-

рынан профессор уола Карл Башарин, кийитэ Зоя Башарина, егэээ Анна Башарина, Моску-биттан хаан-уруу балта Галина Башарина, Новосибирскайтан Иоганн Максимов, улууэ баһылыга Степан Саргылаев, дьокутааттар Сэбиттэрин бэ-рөссэдүэтэ Афанасий Захаров, үөрэх салаатын начальниһы-га Юрий Посельскай буолулар.

ТУСКАР ТУҔАН

Аптамаат танас сууяр массыынаны туттуу сүрүн быраабылалара

Аныгы үйэ дыахтарын дыэттээби сүрүн туттар тэрилэ — танас сууяр массыыната буолар. Бу тэрил биир сылга 110 чааһы эконимийэлиир эбит. Бу бириэмэни дыахтар чугас дыонун кытта алтыһарыгар, оҕолорун иитнигэ, бэйэтин көрүөһүгэр атаарыан сөп.

Онон бийиги бүгүн танас сууяр массыына алдыаммыка уһундук сулууспалырыгар түөрт сүрүн быраабыланы сырдаттахпыт.

барабаан үс гыммыттан бириин уган сууяр ордук.

Бэрэбизрүкэ

Танастары угуох иннинэ, сизгэтэх танастаргытын барытын бэрэбизрүкөлээн баран угуң. Албас туох эмэ бытархай харчы, тимэх, о.д.а. бытархай маллар кириэн, барабааныгар кыбыллыахтарынын сөп. Ол иһин тимир атрибуттаах ис танастары анал сизгэтэ чехолга уган сууйулдуохтаах.

Ыраастык тутуу

Массыынаба бороһуок, кондиционер кутар анал дыааһыгын сөп буола-буола, устан ылан сууяр ордук. Оннук гымматыаха, кир-хах илэр. Танасты сууяр баран, куһаҥан сыт иһэмэтин туһугар, аанын ыга саппакка эрэ, сэгэтэн хаалларан салгылатыллар.

Танасты сөпкө угуу

Исписэллэстэр сүбэллээринэн, төһө да элбэх танас муньулуннар, барытын хас эмэ түһүмэххэ арааран, бырагырааматыгар ыһаһаһыбыт ыһааһынын тутуһан сууяр ордук. Ону тутуспака, аһара элбэһи уган сууйдахха, танас ыһааһынын уйбакка, барабаанын подшилниктара эбэтэр амортизатордара түргэнник алдыаһахтарын сөп.

Танасты маннык арааран сууйуң:

- а) Хлопок уонна лүөн танастары сууярга талору угар көҥүлүлэнэр.
- б) Ситимтикэ танастары агасарынан быһаһас уезэлэр.
- в) Шерсть танастары

Ууну сымнатты

Ууга букудуктубут араас химическэй вешестволар массыына сылытар элементтэр сыстан, кэһнэх буолаллар. Онтон сылтаан, элбэх уогу сипир буолар. Оннук буолбатын туһугар, эрдэттэн ууну сымнатар араас филтрадары, бороһуоктары туттар ирдэһэр. Бу судургу быраабылалары тутустаххытына, танас сууяр массыынабыт өр сылларга сулууспалыаба.

Матыйаалы бэлэмнээтэ Людия ПОПОВА.

УСТУБРУЙАТТАҔАН

Бастакы аптамаат танас сууяр массыына 1951 сыллаахха Европада оҕоһуллубут. Ол кэһинитин 1978 сылтан сабалаан аптамаат массыынаны микропроцессордарын сайыннаран, аныгы үйэ иһтиминэн сайдан, тупсан барбыт.

Бастакы уотунан барар танас сууяр массыына 1908 сыллаахха тахсыбыт.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ) ПЯТИДЕСЯТАЯ (ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ

РЕШЕНИЕ № 217

с. Чурапча от 23 марта 2022 г.

О присвоении почетного звания «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Гоголевой Татьяне Афанасьевне

На основании Положения о звании «Почетный гражданин Чурапчинского улуса», утвержденного решением улусного Совета депутатов № 51 от 6 февраля 2014 года, пятидесятая (внеочередная) сессия улусного (районного) Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) р е ш и л:

за многолетний добросовестный труд и огромный вклад в социально-экономическом развитии Чурапчинского улуса, присвоить звание «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Гоголевой Татьяне Афанасьевне, заслуженному работнику культуры РС (Я), отличнику культуры и социальной сферы РС (Я), Почетному гражданину Алагарского наслега Чурапчинского улуса (района), Соттинского наслега Усть-Алданского улуса, Хамагаттинского наслега Намского улуса, Чаппандинского наслега Нюрбинского улуса.

С.А. САРГЫДАЕВ, глава муниципального образования, А.А. ЗАХАРОВ, председатель улусного (районного) Совета депутатов образования.

02 ИИТИННЭРЭР

Түөкүннэр албыннардыгар киирэн биэримэн!

Чурапчы улууһугар 2021 сыл түмүгүнэн, түөкүннээһин, ол эбэтэр дыону итэбэтэн албынна киллэриин дин ыстатыйанан — 31 буруй оҕоһуллубута бэлиэтэннэ. Ол иһигэр информативнай-телекоммуникативнай технологияны туһанан, 2021 сылга 26 буруйу оноруу бэлиэтэннэ, ол түмүгэр, олохтоох дыон түөкүннэргэ 6 013 900 солкуобай суумалаах уу харчыны ыһтан улахан ночоокко тигистилэр.

“Сүрүннээн олохтоох дыон түөкүннэр угааһыларыгар өйдүү-өйдүү киирэн биэрэллэригэр сонньуйабыт. Уөһө ыһылдыбыт информативнай-телекоммуникативнай технологияны туһанын диниэ баап каартатылтан эрэ уоруу буолбакка, куйуар ситимин нөҥүө араас саарбах саайтарга киирэн малы-салы, танасты-сабы сажаастаан албыннаты эмиэ киирэр. Итинн таһынан, туора киһи каартатын булан ылан баран, маһаһыһына киирэн тус сыалыгар, кыра да суумаба туту эмэ ылан атылаһар түгэнигэр эмиэ холуобунай дыала тэриллэр.

Түөкүннэргэ киирэн биэрэн албыннаһыт дыон холуобурдарыттан абыһах түгэни кэһиним.

2021 сыл ыам ыйын 24 күнүгэр, Чурапчы олохтооһун электроннай почтатыгар, эбит кэһиниттэн 15 чаас 45мүнүүтэ интэрнэт нөҥүө билсэбит кэһинитин аатыттан, сыаналаах баһылыка (посылка) оҕоһуллубутун итиннэ курьер нөҥүө аалдырыска тирдин иһин өҥөбө

2021 сыл түмүгүнэн түөкүннэр угааһыларыгар 21 дыахтар, 8 эр киһи, 1 юридическэй сирэй киирэн биэрдилэр. Бу балартан 12-тэ хамнастаах үлэһит дыон, түптээх үлэтэ суох — 6, үөрэнээччи — 3, чааһынай урбаанһыт — 3, оҕо көрөн олорооччу — 2, пенсионер — 2, устудьуон — 1.

хайаан да төлөбүр түһүөтэһин, ол кэһиниттэн баһылыканы хантан, хайдах ылар туһунан смс-иһитиннэриин кэһиниттэһин туһунан биллэрэр сурук кэлбит. Итинн таһынан “баһылыка иһигэр сыаналаах көмүс оҕоһуок баар” дин сэрэтэлэр. 116 кыраам ыһааһынаах дин ыйаллар уонна 48 евроны көһөрөрүгэр сөһүн нүөмэриин этэлэр. Сайабылыаннаһаах хаһаайка этиллибит сөһ нүөмэригэр 2962 солкуобайы ыһтар, ол кэһиниттэн сотору буолаат, “эһи 120 евроны ыһтыаххын наада” дин смс-иһитиннэриин кэлбитигэр, хаһаайка тутта, 10800 солкуобайы

эмэ көһөрөр. Салгыы түөкүннэһин дыаһыта итинн эрэ түмүктэммит: “Баһылыка кыраһысаһа кэһини иһиннэ, туох баар эппитиннэ барыта эһиннэ сытар. Өскөтүн, төлөһөн ыһбат түгэнигэр эи утары холуобунай дыала көбүтүлэр - дин не хоһоонноох смс-иһитиннэриин кэлбитигэр, хаһаайка кутталыттан, уопсайа холбоһон, 81970 солкуобайы түөкүннэр сөһтарыгар аһарар.

Өссө биһр Чурапчы улууһун олохтообуттан киирбит сайабылыаннаһа.

Эмсэбэлээччигэ билбэт нүөмэригэр эһиниттэр. Төлөпүүһүн ылан эппиттэһит, анараа киһитэ баан үлэһитэһин дин бэйэтин биһиннэһэр уонна: “Эһиги ааккытыттан 150 тыһыынча солкуобай суумаба кирээһит ыларга сайаһа киирбит көрүлүнө, бу кэһинитинн ким даһаны истэ суохтаах, өскөтүн түөкүннэр биллэхтэһинэ, атын нүөмэригэр эһин харчыгын барытын устухтарын сөһ”, — динбит. Олохтоох киһи маннай итэбэһиттэ,

түөкүннэр маннык эһинилэр дин эрдэттэн истэн бэрэ билэр эбит. Ол эрэри киһини ФСБ сөһрудинн аатыттан атын нүөмэригэр хат эһинн итэбэтэлэр, ону таһынан итэбэтэр сылттан, ватсал нөҥүө Сбербанктан сымыйа докумуону ыһталлар. Ити түмүгэр эмсэбэлээччи 69 тыһыынча солкуобайы түөкүннэргэ билбэт сөһка көһөрөн кэһинилэр.

Ону таһынан, биһр Чурапчы сэлэһиннэһин олохтооһо “Газпром платформа” дин сымыйа тэрилтэһэ инвестицияба киирэн, 2 829 000 солкуобай харчыгын ыһтан, улахан ночоокко киирэн биэрэ.

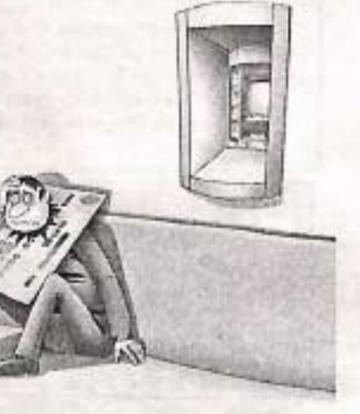
Манна даһатан эттэххэ, Чурапчы оройуоннаһа не дыала сөһрудиннэри олохтоохтортон киирбит итинн сайабылыаннаһары сийилин үөрэтэн, холуобунай дыалалары көбүтэн, сийлэһитиллэр үлэһин тиһиктээхтик ыһталлар. Ол курдук, 2021 сылга түөкүннэһиннэ 5 киһи холуобунай эппиэһкэ тардылыһа, онорбут хоромнуһарын төлөрү төлөтүлэр. Оттон информативнай-телекоммуникативнай технологияны туһанан буруйу онорууга 10 киһиннэ холуобунай дыала тэрилиннэ. Бэлиэтэһэн эттэххэ, түөкүннэһин дыалатын сийлэһитиллэн, Чурапчы улууһун Ис дыала 2 сөһрудиннэ Воронеж куоракка тиннэһи диннардээһтик үлэһиттэн, холуобунай дыаланы арыдылар.

Бийиги өттүбүттэн олохтоох иһиннэһиннэ кытта сэрэтэр үлэ күһнэтэ ыһтылар, буруй тахсыбатын туһугар дыонго анал брошюралар түһтэһиллэлэр,

буруйу уһарытарга анаан тустаах баннерадар ыһаммыттарга, хаһыатынан, тэлэбидэһиннэ нөҥүө ыстатыйалары, видео-роликтары таһара олоробут.

Өссө төгүл улуусту олохтоохторугар төһөһолоһон этэбит: Ханнык баһдар баан, силовой структура сөһрудиннэри, холобур, полиция, прокуратура, ФСБ, суут приставтара, ону аһан, пенсионнай пуонда, сүотабай сибээс, МФЦ үлэһиттэр бэйэлэр төлөпүүһүннэ эһинн, эһинн бааннаһа каартатыт, сирэй сөһкут нүөмэриин хайа да баһаһыаннаһа ыһытар, туоһулаһар быраһаттара суох! Хаһан даһаны билбэт дыонтуугар, билбэт каартатыт нүөмэригэр үбү-харчыны көһөрүмэн, ыһтыман. Төлөпүүһүннэ эһиннэһиттэн да, кэһиниттэн тохтотуң. Саарбахтыр түгэһиниттэр туһаннаах тэрилтэһэ бэйэһит тиннэ, сирэй көрсөн сураһаргыт ордук динн сүбэһинит. Түөкүннэр албыннардыгар киирэн биэримэн!

Дьулустан ТИХОНОВ, Чурапчы улууһун полиция отделын начаалынньыгын солбуһааччы, полиция майора.

ПРОКУРАТУРА ИЗВЕЩАЕТ

В Чурапчинском районе в результате вмешательства прокуратуры, защищены трудовые права инвалида

Прокуратура Чурапчинского района провела проверку соблюдения законодательства о защите прав инвалидов.

Установлено, что индивидуальным предпринимателем во исполнение соглашения, заключенного с Чурапчинским филиалом Центра занятости населения Республики Саха (Якутия) о содействии в трудоустройстве инвалидов, на должность посудомойщицы принята местная жительница с 3 группой инвалидности.

Вместе с тем, в нарушение указанного соглашения и трудового законодательства работодателем с инвалидом заключен срочный трудовой договор сроком на 1 год.

Прокуратура внесла работодателю представление, а также возбудила в отношении нее дело об административном правонарушении, предусмотренном ч.4 ст. 5.27 КоАП РФ.

В результате принятых мер нарушения устранены в полном объеме, с работником оформлен бессрочный трудовой договор.

Прокуратура Чурапчинского района провела проверку по информации, размещенной в сети Интернет, об обрушении стены неэксплуатируемого объекта котельной

Установлено, что в феврале текущего года, в результате обрушения части здания неэксплуатируемой котельной, произошло повреждение теплотрассы действующей котельной в с. Чурапча.

Проведенной проверкой установлено, что правообладателем неэксплуатируемого здания котельной ГУП «ЖКХ РС(Я)» вопреки установленным требованиям мероприятия по обследованию его технического состояния не проводились с 2006 года, надлежащий контроль за мониторингом технического состояния строительных конструкций здания не осуществлялся.

Вследствие бездействия ГУП «ЖКХ РС(Я)» стена неэксплуатируемого здания обрушилась, что создало аварийную ситуацию, ограниченное теплоснабжение в жилых домах и социальных объектах.

Кроме того, ГУП «ЖКХ РС(Я)» информация об аварийной ситуации и угрозе возникновения чрезвычайной ситуации в адрес ЦУКС ГУ МЧС России по РС(Я) не направлялась.

Учитывая изложенное, прокуратурой Чурапчинского района в отношении юридического лица возбуждено дело об административном правонарушении по ст. 7.23 КоАП РФ, в адрес генерального директора внесено представление. Акты прокурорского реагирования находятся на рассмотрении и контроле прокуратуры района.

Прокуратура Чурапчинского района выявила нарушения при организации питания в образовательном учреждении

Прокуратура Чурапчинского района провела проверку соблюдения санитарно-эпидемиологического законодательства в образовательных учреждениях района.

Установлено, что в нарушение требований закона в пищеблоке одной из школ с. Чурапча хранились продукты питания с истекшим сроком годности. Выявлены нарушения, связанные с использованием приборов и оборудования пищеблока с дефектами, неисправностями, хранением личных вещей работников в пищеблоке.

В целях устранения выявленных нарушений, защиты прав детей прокуратура внесла руководителю образовательного учреждения представление, а также возбудила в отношении него дела об административных правонарушениях, предусмотренных ч. 1 ст. 6.7 и ч. 1 ст.14.43 КоАП РФ.

По результатам рассмотрения актов прокурорского реагирования нарушения устранены в полном объеме, виновное лицо привлечено к административной ответственности с назначением наказания в виде штрафов.

Прокуратура Чурапчинского улуса.

КЭРИЭСТЭБИЛ

Өрүү ахта – саныы сылдыахпыт

Күндү арабыт, эбэбит, хос эбэбит, үлэ бүтүрээни Макаров Семен Дмитриевич бу амыл, кулун тутар 25 күнүгэр улуу ыарахан ыарыыттан бу орто дойдуттан барбыта биир сылын туолла.

Арабыт 1944 сыллаахха бос ыйын 29 күнүгэр Чурапчы оройуонун Чапыр нэһилиэгэр колхуостаах дьон кэргэнигэ төрдүс оҕонон күн сирин корбүтэ. Аҕата Дмитрий Петрович, ийэтэ Пелагея Нестерева эрдэ оҕон, тулайыах хаалан, аҕатын биригэ төрөөбүт убайыгар Василий Петрович, саҕаһа Мария Героньевна Макаровтарга иитиллэбит.

Семен Дмитриевич, 1951 сыллаахха Чапыр нэһилиэгэ оҕуулааһыгар киирэр, 1963 сыллаахха Диринг орто оҕуулааһын бүтүрэн баран, 1963 – 1967 сс. Сэбиэскэй Армия кэскилтигэр сулууспалыр. Армияттан кэлээт, икки сыйа “Эрилик Эристини” коммуоска хомсомуол тэрилтэтигэр сэкирэтээрлээбитэ. 1969-1971 сс. Бүлүүтүгэ педагогическай филология уулуутага илэбэ үөрэммитэ. 1971-1974 сс. Чурапчытаагы РК ЫБСЛКС отделин сэбиэдиссэйинэн, хомсомуол комитетин сэкирэтээринэн үлээбэбитэ. 1974-1977 сс. Хабаровскай алаһы үрдүк партиянай оҕуулааһа үөрэммитэ. 1977-1982 сс. Чурапчы райкомунун инструкторабыта, оройуон Сэбиэтин исполкомунун сэкирэтээрлээбитэ. 1982-1985 сс. Чурапчытаагы эҕ-үүт комбинээтигэр директорунан үтүө суобастаахтык үлээбэбитэ. 1985-1992 сс. Чурапчы оройуонун ДОСААФ комитетин бэрэссэдээтэлинэн үлээбэбитэ. 1992 сылтан бизнесиһиҥэ тахсыар дигэри Чурапчытаагы “Атроснабка”, Олох - дьаһах коммунальнай халыайыстыбатыгар, “Техкоммуэнергоса” үлээбэбитэ. Семен Дмитриевич, хаанык дь тэрилтэҥэ үлээтэр, үлэбит быһыытынан сирдэрбэксэ, үтүө суобастаахтык үлэлиһэр. Онно туолу буолар элбэх Махтал суруктара, наҕараалара.

Билиги арабыт элэр эрдэбиттэн бэйэтин ыманара, устуордунан дьарыктанара, оройуон, орослүүбүлүкэ хас да төгүлээх чомпүүһүнэ буола сылдыбыта, Уһук Илин пригера. Оҕуу-

лаба үөрэнүбүттэн дьаһаллаах, көхтөөх, тус көрүүлээх, сыйы-хотуу, саҕа-лаах-нигэлээх киһи этэ. Кини салайааччы быһыытынан ытыктанара, барытыгар солтөөх быһаарыныы ылынан, тэрийэн-дьаһаһан, дьону биир сылга-сорукка түмэрэ. Үлэнигэрингэр чугас сыһыаннааҕа, болҕомтолообо, хас бириди үлэтинин олоһор-дьаһаҕар ыһанара. Ол үтүө хаачыстыбата билигигэ дигэри уос номоҕо буолан кэпсэнир, үтүө тылынан ахтыллар.

Ийэбиттэн Зоя Иннокентьевна олуһуну 25 күнүгэр 1972 с. ыал буолбуттара, икки уол оҕолорон ийэ, аҕа буолар дьолун, сизин сылаас мичээрин, сыйын бизэн барахтаабыттара. Иккүн да сүрдээх актыыбынай дьон этэ. Бизнесиһиҥэ да олордоллор, түөлбөҥ, ТОСка, нэһилиэккэ ытыллар тэрээһиниҥгэр үөрэ-көтө, ыахтара тийиһирини кытталара. Билиги дьоммут дьингээх тапталы, истиг сыйыаны, ытыктабылы өрө тутан, олус дьоллоохтук, холобур буолар ологу оҕорон аастыттара.

Арабытын сүтэрбит ыарахан күнү-тэрийтигэр күүс-көмө, матырыйалынай өбөлүт буолбут аймахтарбытыгар, ийэбит, арабыт биригэ үөрэммит, үлээбэбит табыарыстарыгар махтанабыт.

Күндүтүк саныыр дьоммут, төрөлүттүрүтүт Семен Дмитриевич уонна Зоя Иннокентьевна Макаровтар орто дойдуга кэлбит аналарын чистээхтик толорон бардылар дин санылыбыт. Эһиги оҕорон аастыт олоххут, үтүө сүбэбит, дьонго-сэргэҥэ үтүө сыһыаныт билиһэ, сизиниригитигэр куруук холобур буолуоҕа дигэн эрэнэбит. Тапталлаах арабыт билиги сүрэхпитигэр өрүү тыһынаах, үйэлэр тухары өйдүү-саныы сылдыахпыт, быдан дьылларга быраһай...

Уолаттара, кийинтээрэ, сизингэрэ.

Advertisement for @ulusmedia featuring a megaphone icon and contact information for advertising and media services.

Advertisement for 'Сага олох' (Saga Olokh) featuring a speaker icon and information about a radio program.

Ийэбит сырдык кэриэһингэр

Бу орто дойдуга хас биридин кийиэхэ саамай күндүттэн күндүтэ – күн күбэй ийэтэ. Онон ийэни сүтэрэн – ыар сүтүк. Ийэбит оҕорон аастыт сырдык олоҕун истиг-ийириэх тыһынан ахтан-санаан ааһыы – билиги, оҕолоро, сизиниэрэ, хос сизинэ ытык нэспит. Сыл анараа оттугэр ийэбит, эбэбит бараксан орто дойдуттан арахан барбыта олус кутурданнаах этэ, итэҕэйиэхлэтиги бабардыллар.

Билиги ийэбит Макарова Евдокия Захаровна 1937 сыллаахха тохсунньу 14 күнүгэр Чапырга колхуостаах Захар Николаевич Макаров, Дария Петровна Тарасова дьон кэргэнигэр иккис оҕонон күн сирин корбүтэ. Убайыанын Ньуклайыын оҕо саастара сэриг, сут-курбан сылдыарыгар бэрт эрдэбэксик аастыта. Сага улаатаат, 17 сааһыттан колхуоска ыаныыкытынан үлээбэбитэ. Ол курдук, 22 сыл устата, олоҕун элэр, нэһиэн кэмнэригэр, колхуобун экономиката бөдөрүгүүрүн туһугар үтүө суобастаахтык, таһаарылаахтык үлээбэбитэ. 1976 сыллаахха кырдыаҕас аҕатын көрөөрү уонна оҕолорун үөрэттээрэри, Чурапчыта көһөн киирибэ. Орто оҕуулааһа уонна остолобуойга үс сыл үтүө суобастаахтык үлээбэбитэ.

1979 сылтан киһи балыһа инфекционнай уонна терапевт отделениеларыгар санитарканан, салгыс тагас сууһааччынан үлээбэбитэ. Ыраас туттуулаах, саһаас майгылаах, толорууге үлэбит буолан, кэлэктибин үлэнигэрэ ытыктыыллар. 1987с. бонусуугах сын-

ылапта тахсыбыта. Ийэбит, эбэбит үтүө суобастаах, ор сылаах бэринилээх үлэтин үтүө махтал суруктар, грамоталар, мэтээллэр туһулууллар. Сталин үбүлүүдээх мэтээлинэн наҕараадаламмыта.

Евдокия Захаровна үс үтүөкэн оҕону төрөтөн, ийэни, үөрэттэрэн, кинилэр ситиһиллэриттэн үөрэрэ, дьоллорон. Соҕотох уола Коля Сэбиэскэй армия кэскилтигэр сулууспалыр кэмнэгэр, байыанын чааһын хамандырыттан махтал суругу тутан олус үөрбүтэ, долгуйбута. Агаардаас ийэ үс оҕону атахтарыгар туруоран, ыал, дьон оҕортоон, сизиниэрин көрсөн, эбэ дигэн үрдүк ааты сүтэи, ытык аналын толорон, 84 сааһыгар олохтон туораабыта.

Күндү таптаһаах ийэбит, эбэбит олоҕо, дьонго үтүө сыһыана билиһэ. Мэлдьи холобур буолар. Киһи курдук ааныаһ тэнэ майгылаах киһи дууһата айылыларыгар көтөн, оҕолорун, сизиниэрин, аймахтарын араҕаччылыы сылдыаҕа. Билиги таптаһаах киһибит олох тутудун билэр буолан, сахалыы айыы сиэринэн уһуннук, дьолууннук, дьоллоохтук оҕорон ааста. Үйэбит тухары ийэбит сырдык мөссүөнэ дууһабытыгар мэлдьи тыһынаах буолуоҕа.

Оҕолоро, сизингэрэ.

Advertisement for 'Билэтин / Объявление' (Notice) regarding a technical diploma holder.

Advertisement for 'ИВАНОВА(Собакина) Зоя Гаврильевна' (Ivanova Zoya Gavriilovna) regarding a property dispute.

Advertisement for 'ЕФИМОВ Александр Николаевич' (Efimov Alexander Nikolayevich) regarding a property dispute.

Large advertisement for 'Сага олох' (Saga Olokh) radio program, including contact information and QR code.